

Sygn. akt III AUa 1286/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Zuzanna Drukała

Protokolant: Wioleta Batko

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2024 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z odwołania I. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia

na skutek apelacji I. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 31 maja 2022 r. sygn. akt VII U 2843/18

1. oddala apelację;

2. zasądza od odwołującej się I. P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt III AUa 1286/22

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 9 maja 2024 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 31 maja 2022 r., sygn. akt VII U 2843/18, oddalił odwołanie I. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 18 lipca 2018 r., nr (...).

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji poprzedzone zostało następującymi ustaleniami faktycznymi:

Decyzją z dnia 18 lipca 2018 r. nr (...) wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 oraz art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4, art. 14 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778, z późn. zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. stwierdził, że I. P. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej podlega dobrowolnym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz obowiązkowemu ubezpieczeniu wypadkowemu i w okresie od 1 lutego 2008 r. do 31 grudnia 2009 r. i w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 31 lipca 2015 r. W odwołaniu od przedmiotowej decyzji I. P. domagała się stwierdzenia, że od 1 lutego 2008 r. do 31 grudnia 2009 r. oraz od 1 stycznia 2010 r. do 31 lipca 2015 r. podlegała obowiązkowo emerytalnemu i rentowym.

Z informacji zawartych w Rejestrze Przedsiębiorców wynika, iż dnia 29 kwietnia 2005 r. została zarejestrowana spółka jawna pod firmą Zakład (...). Spółka jawna powstała w wyniku przekształcenia spółki cywilnej w trybie art. 26 §

4 Kodeksu spółek handlowych przedsiębiorców zarejestrowanych w Ewidencji Działalności Gospodarczej, tj. I. P. i innych dwóch przedsiębiorców.

I. P. była uprawniona do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 2 maja 2006 r. do 30 czerwca 2013 r. i renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 lipca 2013 r. do 30 września 2017 r. Od 1 października 2017 r. jest uprawniona do emerytury i pobiera przyznane świadczenie.

Prowadząc działalność gospodarczą odwołująca wszystkie składki płaciła w terminie i w należytym wysokości, a ZUS informował odwołującą, że ma obowiązek płacić składki w pełnej wysokości aż do chwili otrzymania emerytury. Odwołująca przez 7 lat i 9 miesięcy płaciła pełne składki z tytułu działalności gospodarczej.

I. P. otrzymała dotację z PFRON, ponieważ zatrudniała ponad 25 osób niepełnosprawnych, gdyż ZUS wysłał informację do PFRON, że odwołująca podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu. Odwołująca otrzymała od PFRON częściowy zwrot składek. W maju 2016 r. I. P. otrzymała wezwanie do ZUS po odbiór nadpłaconych składek i otrzymała ten zwrot w kwocie ponad 8 000 złotych.

I. P. w grudniu 2017 r. otrzymała pismo z PFRON, w którym wezwano ją do zwrotu wszystkich dotacji w łącznej w wysokości około 42 tysięcy złotych wraz z odsetkami. W styczniu 2018 r. odwołująca zwróciła się do ZUS o zwrot należności i przekazane ich PFRON. Odwołująca dowiedziała się z ZUS, że pieniądze zostały przez PFRON przekazane do ZUS. Z emerytury odwołującej od stycznia 2019 r. jest prowadzona egzekucja z PFRON. Emerytura wynosi około 1800 zł, a po potrąceniu egzekucyjnym 1200 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie od decyzji nie zasługuje na uwzględnienie. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy argumentował, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm.) obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność. Zgodnie z art. 8 ust. 6 pkt 4 ww. ustawy za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się współnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz współników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej. Zgodnie z art. 11 ust. 2 ww. ustawy osoba prowadząca pozarolniczą działalność podlegająca obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu na swój wniosek. Jednakże zgodnie z art. 9 ust 5 ww. ustawy osoba prowadząca działalność gospodarczą, mająca ustalone prawo do emerytury lub renty może podlegać tylko dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. W przypadku przystąpienia do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, osoba prowadząca działalność podlega obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu. Zgodnie z art. 14 ww. ustawy objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami, a ustaje od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń. Zgodnie z art. 9 ust. 4c ww. ustawy osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczegółowych i mające ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu prowadzenia tej działalności gospodarczej do czasu ustalenia prawa do emerytury. Jednakże nie dotyczy to osób mających ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, które są współnikami spółki jawnej.

Sąd Okręgowy tłumaczył, że w przedmiotowej sprawie odwołująca we wskazanych w decyzji okresach zgłosiła się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, jako osoba mająca ustalone prawo do renty. Jednak ubezpieczona jako współnik spółki jawnej, nie była objęta dyspozycją normy z art. 9 ust. 4c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W przypadku zbiegu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z prowadzeniem działalności gospodarczej w charakterze współnika spółki jawnej mogła podlegać ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym wyłącznie na zasadzie dobrowolności stosownie do art. 9 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. I mając na uwadze powyższe, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił odwołanie w punkcie I wyroku. W punkcie II wyroku Sąd nie obciążył odwołującej I. P. kosztami postępowania, działając na zasadzie art. 102 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła odwołująca się I. P. działając osobiście. Apelująca domagała się ponownego przeanalizowania całej sprawy przez sąd II instancji na podstawie zgromadzonego materiału przez sąd I instancji. W apelacji skarżąca przede wszystkim dała wyraz swemu rozgoryczeniu i poczuciu pokrzywdzenia tym, że przez 7 lat płaciła „składki obowiązkowe, których nie powinna płacić”, a przede wszystkim temu, że PFRON egzekwuje wypłacone jej świadczenia z tej przyczyny, że jako podlegająca ubezpieczeniu dobrowolnemu, a nie obowiązkowemu nie miała prawa do refundacji części składek. W związku z tym, tak jak w odwołaniu od decyzji, domagała się stwierdzenia, że te składki na ubezpieczenia w okresie spornym były dla niej obowiązkowe, a nie dobrowolne.

Organ rentowy w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej i zasądzenie od skarżącej kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującej okazała się niezasadna i dlatego skutkowałą jej oddaleniem. Wyrok Sądu Okręgowego był w świetle zgromadzonych dowodów trafny, aczkolwiek jego pisemne uzasadnienie wydaje się nieco chaotyczne. Zatem porządkując i uzupełniając stan faktyczny sprawy Sąd Apelacyjny w oparciu do dokumenty zgromadzone przez Sąd Okręgowy i zalegające w aktach niniejszej sprawy **ustalił, co następuje:**

I. P. będąc współnikiem spółki jawnej składała nieprawidłowe dokumenty rozliczeniowe, z niewłaściwym kodem tytułu ubezpieczenia 051222, który to tytuł kwalifikowałby ją (gdyby był prawidłowy) do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

I. P. od 2 maja 2006 r. do 30 czerwca 2013 r. pobierała rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, od 1 lipca 2013 r. do 30 września 2017 r. rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy i od 1 października 2017 r. pobiera emeryturę.

Pismem z dnia 2 marca 2015 r. PFRON zwrócił się do ZUS z zapytaniem, czy płatnik I. P. terminowo i w całości opłacił obowiązkowe składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za październik 2011 r. W odpowiedzi 11 marca 2015 r. ZUS poinformował PFRON, iż odwołująca w terminie opłaciła składki. Pismem z dnia 17 lipca 2015 r. PFRON ponownie zwrócił się do ZUS z zapytaniem, czy składki opłacane przez odwołującą są składkami opłacanymi obowiązkowo czy dobrowolnie. Pismem z dnia 25 sierpnia 2015 r. ZUS odpowiedział, iż odwołująca została zgłoszona w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Pismem z dnia 16 września 2015 r. PFRON, powołując się na fakt, iż odwołująca jest współnikiem spółki jawnej, ponownie zwraca się do ZUS z pytaniem, czy składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe odprowadzane przez odwołującą są składkami odprowadzanymi obowiązkowo czy dobrowolnie. Odpowiadając na to pismo ZUS w piśmie z dnia 23 października 2015 r. wskazuje, że odwołująca podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu do czasu ustalenia prawa do emerytury.

Pod koniec 2015 r. odwołująca dowiedziała się od znajomej, iż podlega ona ubezpieczeniu dobrowolnemu, a nie obowiązkowemu i pismem z dnia 28 grudnia 2015 r. wystąpiła do ZUS o zwrot całości składek za okres od 1 stycznia 2008 r. do 31 września 2015 r. Po udaniu się do ZUS odwołująca została poinformowana, że powinna złożyć korekty, bo ZUS błędnie pobierał od niej składki obowiązkowe, a powinna płacić dobrowolne. Wskazane korekty zostały dokonane przez księgową odwołującej.

PFRON ponownie w dniu 8 marca 2016 r. wysłał pismo do ZUS z zapytaniem, czy odwołująca powinna odprowadzać składki do ZUS obowiązkowo czy dobrowolnie. Pismem z dnia 22 marca 2016 r. ZUS poinformował odwołującą, że z urzędu sporządził korygujące dokumenty ZUS DRA za okres od 01/2010 - 12/2015 na skutek korekt złożonych przez odwołującą. W dniu 20 kwietnia 2016 r. ZUS poinformował PFRON, iż po analizie konta odwołującej stwierdza nieprawidłowości w dokumentacji zgłoszeniowej i rozliczeniowej.

ZUS pismem z dnia 26 kwietnia 2016 r. wezwał odwołującą i poinformował o potrzebie dokonania korekt dokumentów ZUS DRA. W dniu 31 sierpnia 2016 r. odwołująca złożyła korekty, a ZUS skorygował, jak wynika z pisma z dnia 6 września 2016 r., jej podleganie ubezpieczeniu z obowiązkowego na dobrowolne za okres od 1.04.2006 do 31.12.2009

r. O tym fakcie ZUS pismem z dnia 20 października 2016 r. poinformował również PFRON, który następnie pismem z dnia 7 listopada 2017 r. zwrócił się do ZUS o przedstawienie schematu podlegania do ubezpieczenia społecznego przez odwołującą w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 31 sierpnia 2015 r., albowiem otrzymał informację tylko co do okresu wcześniejszego. Pismem z dnia 11 grudnia 2017 r. ZUS poinformował PFRON, iż odwołująca w tym okresie podlegała ubezpieczeniu dobrowolnemu. W konsekwencji PFRON wszczął procedurę, mającą na celu odzyskanie niezasadnie wpłaconej na rzecz odwołującej jako współnika spółki jawnej refundacji składek.

Mając powyższe fakty na uwadze Sąd Apelacyjny wskazuje, że ubezpieczona I. P. złożyła nieprawidłowe dokumenty rozliczeniowe - z niewłaściwym kodem tytułu ubezpieczenia 051222, który kwalifikował ją do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Powinna była składać deklaracje z kodem tytułu ubezpieczenia 054322. Postępowanie przeprowadzone przez organ rentowy we współpracy z PFRON doprowadziło do wykrycia tych nieprawidłowości, co spowodowało zlecenie płatnikowi dokonania stosownych korekt. Korekty dokonane w 2016 r. sprowadzały się do zmiany kodu tytułu ubezpieczenia z 051222 na właściwy 054322, który kwalifikował odwołującą do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalno-rentowych. Konsekwencją błędnego dokonania przez odwołującą swego zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych (jako osoba fizyczna prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą w oparciu o ustawę Prawo przedsiębiorców, a nie jako współnik spółki jawnej) było to, że ZUS od momentu zgłoszenia odwołującej do ubezpieczeń społecznych błędnie informował odwołującą o tym, iż podlega ona obowiązkowemu ubezpieczeniu i podobnie informował o tym fakcie PFRON.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność. Na podstawie art. 8 ust. 6 pkt 4 ww. ustawy za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się także współników spółki jawnej. W oparciu o art. 11 ust. 2 ww. ustawy osoba prowadząca pozarolniczą działalność podlegająca obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym podlega dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu na swój wniosek. Jednakże art. 9 ust. 5 ww. ustawy jasno rozstrzyga, że osoby, o których mowa w art. 6 mające ustalone prawo do emerytury lub renty, ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają dobrowolnie. Wprawdzie art. 9 ust. 4c ww. ustawy stanowi, że osoby prowadzące pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1, mające ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym do czasu ustalenia prawa do emerytury, jednakże art. 8 ust. 6 pkt 1 ww. ustawy odsyła do pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie przepisów Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych, a zatem nie dotyczy współników spółki jawnej, którym była odwołująca się.

Art. 9 ust. 5 ustawy o ubezpieczeniach społecznych jasno rozstrzygają, iż współnicy spółek jawnych podobnie jak i współnicy jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, współnicy spółek komandytowych lub partnerskich - posiadający ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, podlegają dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym. Zatem organ rentowy prawidłowo w zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji ustalił, że we wskazanych w decyzji okresach odwołująca podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu.

Podsumowując; skoro ponowna analiza całości zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (zgodnie z wnioskiem zawartym w apelacji strony), prowadzi do stwierdzenia, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy, należało orzec jak w wyroku na podstawie art. 385 kpc. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 kpc i § 9 ust. 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

sędzia Zuzanna Drukała

K. 16 maja 2024 r.